

MUZEÁLIS ÜGYEK.

HAMISÍTVÁNYOK. A közgyűjteményeknek és a magángyűjteményeknek sok gondot adnak a hamisított műtárgyak. Legutóbb az iparművészeti múzeumban Radics Jenő igazgató vezetése alatt folyt le egy megbeszélés e témáról az amatőr-kiállítás kiállítóival és a múzeum tisztviselőivel, amelyen igen sok jellemző jegyét szögezték le a legkülönfélébb hamisítványoknak.

Porcellánt nálunk Herend hamisított legtöbbet és legjobban. Már az 1851-iki londoni kiállításon egész sorozat kínai porcellánutánzattal szerepel. A nagyobb hatás kedvéért mellé állított eredetivel összehasonlítva, mindenki csodálattal ismerte el az utánzat kitűnőségét s csak a gyár körülményeivel ismerős előtt nem volt titok, hogy tulajdonképpen az »eredeti« is Herend csinálta. Az igazi kínaitól annyiban különböznek ezek, hogy először súlyuk kisebb, másodsor a kékes szín nem a masszában van, hanem a mázban, amelyet az összefolyt vastagabb rétegű máz sötétebb árnyalata árul el és hogy végül színezése nem olyan üde, friss és ragyogó, hanem kevert és megtört, mintegy a régiség látszatának előidézése kedvéért. Még az idén is került Londonból Budapestre ilyen herend-kínai porcellán. Olyan tökéletesek ezek, hogy a gyakorlott szem is csak szigorú összehasonlításra ismeri fel. Ugyanígyen tökéletességgel készített Fischer meissenai és bécsi edényeket is.

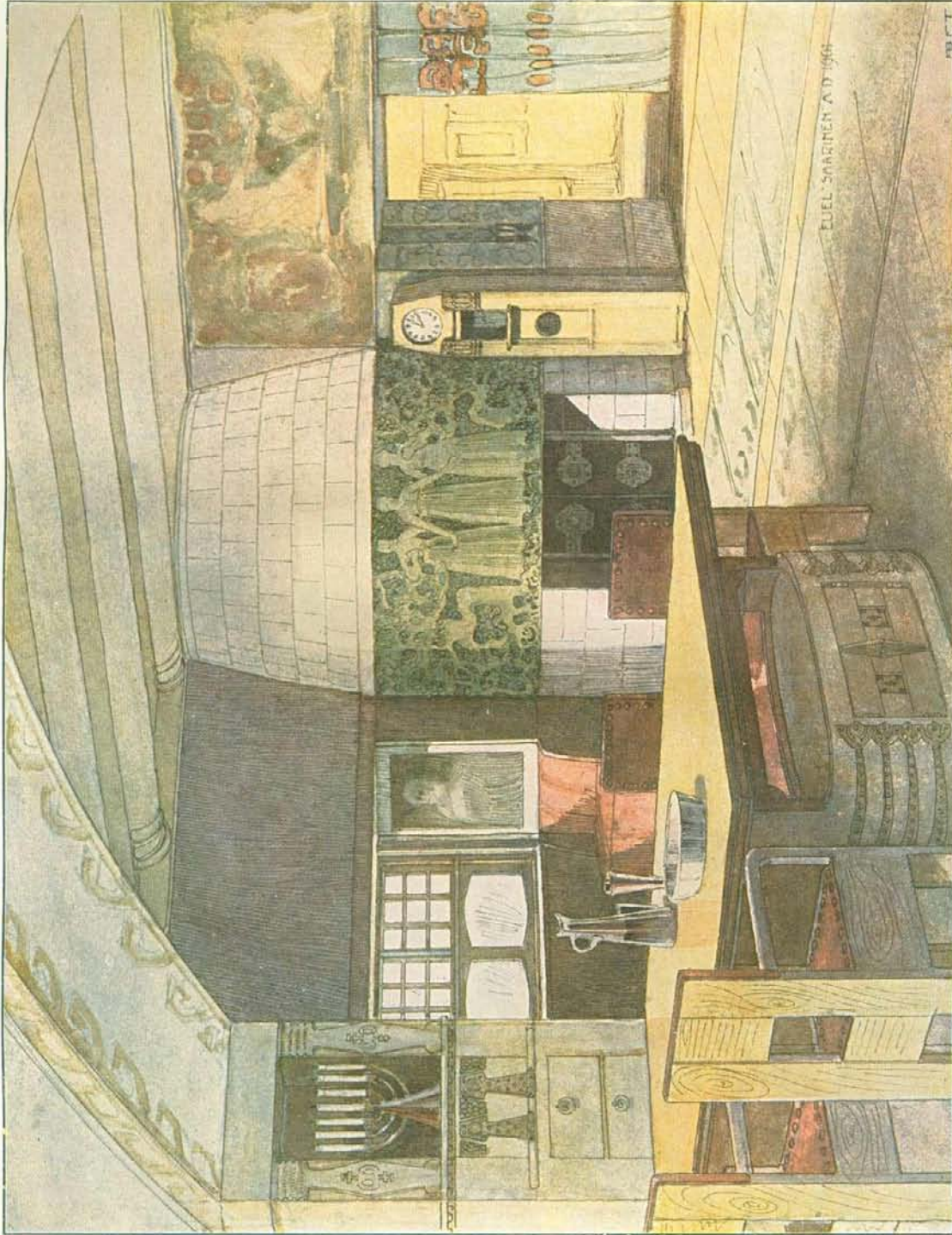
Egyébként bécsi porcellán eredeti is rendkívül nagy mennyiségben van nálunk. Újabban azonban a nagy kereslet folytán a hamisítás is felburjánzott. Pozsonyban készülnek azok a piros rózsás csészék, melyeket csak aranyozásukról, bágyadtabb színükről és bántótalannabb rajzokról lehet felismerni. Előfordulnak utólag festett vagy csak szépített edények is. Ha a festékréteg alatt karcolás nyoma látszik, vagy a színréteg magasabb állású az aranyozásnál, akkor utólagos a festés. Mulatságos az a csésze, amelyen Bécsnek a legutóbbi években épült házsora van ráfestve s alul mégis 1802-es évszámot mutat a jelzés. Általán a bécsi jegyek közt legértékesebb a kis fehér pajzs és a ferdén rajzolt nagy kék pajzs. A festő és aranyozó külön színes és aranyszámmal van jelölve. Hamisítványt esetleg arról lehet megismerni, hogy a vaknyomású évszámjelzés nem nyomva, hanem karcolva van, vagy pedig, hogy a kék bélyeg zöldes, sőt néha feketés színárnyalatot mutat.

A meissenai és más porcellánoknál a színezést és a mintázást kell megfigyelni. Már a máz lecsurgása bizonyos mértékig felismerteti, hogy modern készítmény-e az vagy nem. A modern máz kisebb hőfoknál olvad, hígabb, tehát a mélyedésekben inkább összeáll, nem képez egyenletes réteget. Az utánzat mintázása aprólékosabb, mintegy több eszközt mozgósít, csak hogy régi korból valónak lássék. Színkeverés révén utánozza azt a vegyi bomlást, melyet egy század már létrehoz a felületen. A rajz sem síklík olyan könnyedén mint a korábban élő művész ecsetje alól, meglátszik mindíg az utánzó féltékenysége. Különösen a virágos szövetmustrába öltöztetett figurák készülnek manapság nagy számban és a fehéren hagyott alakok. Fajanszoknál is a rajzolat gondosabb és a szín tüzeesebb az eredetinel; a hamisítványok színezése inkább a lakk-színekre emlékeztet. Párisban egész gyártuzemre berendezett intézmény termeli a réginek látszó kerámiát.

A miniatúrák is kegyben állnak a hamisítóknál. Töméntelen megbízhatatlan beteges színű arckép van forgalomban. A látképek közül pedig leginkább a régi városképek divatosak. Wiegand névjelzéssel Budapest 1830-as vedutája is több azonos példányban jutott be a magyar magángyűjteményekbe. A börmunkáknál pedig rendszeren a régiség látszatát oly tüntetően akarják mesterséges kopással, patinázással előidézni, hogy kevésbé figyelmes vizsgálódással is fel lehet ismerni a mesterkedést.

A fémeknél is ugyancsak a patina nyújtja a legjobb bizonyítványt. A hamisításoknál kizárólag mesterséges savakkal van előidézve a nemes rozsdá. Az ötvös-tárgyaknál azonkívül az idők folytán beálló kopás reszelővel van utánozva, rendszeren ott is, ahol természetes körülmények között a kopás nincs megokolva. Amellett a szemre kopást mutató részletek a tapintásra élesnek bizonyulnak. A hengeres idom a hamisítványoknál esztergapadon készül, a cífrázatok pedig öntve vannak, az igazi régiségű testről és díszről leolvashatni a kalapálás nyomát. A régi aranyozásnak megvan a maga sajátos áttetszősége. Sok kézzel vert lengyelországi származású ötvösműhamisítvány van forgalomban, amelyeket rendszeren arról lehet megismerni, hogy feltűnően csekély a súlyuk. Nem szólva a közönséges galvanohamisításokról, amelyeket a lecsapódás szemcséi és a zsíros tapintású felület árulnak el legjobban; az öntött fémmunkáknál meg kell még jegyezni, hogy a modern öntés durvább mint a régi és a mai mester igen nagy mértékben beleavatkozik a cizellálással a felület kidolgozásába. Budapestben jelenleg igen sok jó minta után készített ampír-óra van a piacon, mely egytől-egyig újabb gyártmány s alighanem Bécsben készül.

Az erőltetett régiségi hatás vadászása különösen gyakori a zománccműveknél, mint aminők a násfák, triptichonok, óratartók, szelencék stb. Ezeknek a hamisítványoknak a felismerése többnyire könnyű, a dúsán alkalmazott ultramarinkék jellemző rájuk nézve s az, hogy vörös áttetsző zománccot ezüstre alkalmaznak, az igazi régi munkákon ezt csak arany alapon látni. Az ékszereknél a foglalát minősége a legjobb útmutató, amely régi

E. SMIRINEN : EBÉDLŐ

SALLE À MANGER.

darabon mindig gondos, sohasem durván elnagyolt. A bécsi Weninger és mások lelkét sok ilyenmű hamisítvány terheli s a Budapesten készült ékszerutáncatok is ismeretesek a firenzei ponte vecchio-tól kezdve a párisi antiquáriusokig.

CZAKÓ.

AZ OTTHON művészetével művészek, iparosok, íróknak egész serege foglalkozik. Évek hosszú során keresztül folyik a munka, amelynek kultúrabeli hasznával valamennyien tisztában vagyunk. Tisztában vagyunk azzal is, hogy az eddigi eredmények nem felelnek meg a várakozásnak.

Nem szeretném, ha félreértenének. Nem azt mondom, hogy nincsen művészi színvonalon mozgó iparművésztünk, de állítom, hogy hiányzik a munka szervezetsége, amely szervezetség megszüntetné a kínálat és kereslet között meglévő különbséget és számolna a közönség vagyoni viszonyaival, ami ma általában nem történik.

Szokatlan lehet, hogy művészi lap hasábjain gazdasági kérdésekről szól az ének, olyan gazdasági kérdésekről, amelyek elhanyagolása a magyar iparművészet vajdását eredményezte. A művészek, iparosok figyelmen kívül hagyják a fogyasztó terület szolgáltató képességének vizsgálatát, ennek folytán a munka eredménye nem helyezhető el a közönségnek kultúrmunkába való bevonása nem sikerül.

Szegény országban drága interiőr-művészet nem verhet gyökeret. Nem. A drága bútorok csupán a kevesek gyönyörűségére szolgálhatnak, azoknak a keveseknek, akik az ország kultúrája szempontjából többek között már csak arányszámbeli csekélységük folytán sem jöhetnek számításba, amellet hogy a hazai művészet fejlesztésének kötelezettségét sem érzik át... Nincs minden humor nélkül az a tény se, hogy az iparművészet másik neve alkalmazott művészet, amely elnevezés a feladatokhoz való alkalmazkodást is jelenti.

Engem ezen a helyen elsősorban az érdekel, hogy a magyar interiőr-művésztől mit várhatok a megadott viszonyok között, meg az, hogy milyen irányban várható a helyzet megváltozása.

Tudjuk azt ugyebár, hogy az emberi kornak bizonyos határán túl többé-kevésbé mindenki konzervatív válik s ez a — nem maradás, de — megállapodottság rend-

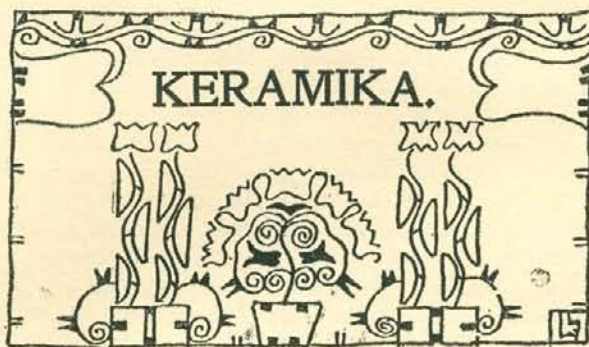
szertint megbénítja a kultúra fejlesztésében való részvételt. Ha ez igaz, akkor a bútorművészet is a fiatalabb generációra van utalva, amelynek vagyoni viszonyai a kezdet nehézségei folytán sem lehetnek olyanok, hogy a parvenű fényűzés szolgálatába állhassanak.

Ha bútorművész volnék, megpróbálnék a két-szobás lakás megoldásának problémájával, mint amely a középosztály anyagi viszonyainak leginkább megfelel. Ez a probléma nem olyan könnyű, mint amilyennek látszik, mert régi sablonok elvetésével jár. Itt meg kell hogy szűnjék a lakásnak obligát háló, ebédlő, nappali szobákra való osztása, amely felosztás a művész képességeit igénybe is alig veszi, annyira nem, hogy a művész-ambíció érdekes megnyilvánulásait látjuk az esetenként rendezett kiállításokon, ahol valószínűleg a lefojtott törekvések teremtik meg az interiőröknek adott viszonyokat egyáltalán nem fedő alaprajzi kiképzését.

A két szoba azonban nagyon kvalitásos művészeti igényel, olyat, aki teljes egészében átérti, átérzi a feladatát s tudja azt, hogy az anyagbeli olcsóságot a dekoratív művészet szépségeivel kell fényűzővé tennie. Tudnia kell azt, hogy a nappali szobában a kultúremlékek egész élete lezajlik, tehát összefoglalása kell hogy legyen a fogadó, dolgozó, az ebédlőszobáknak. Afféle living room-ra gondolok, amelynek elnevezése legközelebb jár a valósághoz.

Nem volna hiábavaló fáradság, ha valahol olyan kiállítás nyílnék meg, amelyben egy ilyen kicsiny otthont láthatna a közönség, az a közönség, amely igenis vágyik a szépség után, de amelynek minden közeledése anyagi eszközök elégtelenségén tört meg eddig. Nem ártana a használati cikkek egész tömegének művészi átdolgozása sem, mert tényleg anomália, hogy olcsó művészetért muszáj Bécsbe menni.

MARGITAY ERNŐ.

KERAMIKA (ÉS KŐ). A mázas (glazúros) cserépnek az építészetben való alkalmazása még nem oly elterjedt, mint kívánatos lenne. Ennek oka az, hogy nem tartják elég tartósnak; ami pedig tévedés; mert a jól elkészült keramikai anyag helyes alkalmazásában nagyon is tartós. Legnagyobb ellensége ez anyagnak a víz és a hideg; a fagy reá romboló hatással van. Az egyik főalkatrésze tehát a védő glazúra, ha ez jó, akkor vele még a